

העתידין דר' דוד פסיג מדווח על העתיד

דוד פסיג, בעל תואר שלישי בחיזוי מאוני' מינסוטה שבארה"ב מתמחה בחיזוי טכנולוגי. דר' פסיג הוא חבר סגל בכיר באוני' בר אילן החוקר ומלמד עתידים טכנולוגיים שונים והשפעתם על החברה, הכלכלה וההון האנושי העתידי. דר' פסיג עוזר לארגונים לעתד את תהליכי קבלת ההחלטות בעזרת טכניקות חיזוי.

<http://www.passig.com>

עתידנים גרועים!

ראשית, הרשו לי לבקש סליחה מאלפי ההרוגים אשר קיפחו את חייהם במתקפה הברברית על מגדלי התאומים והפנטגון. סליחה? אתם ודאי תוהים! אכן, בשם כל העתידנים אני מבקש מחילה מההרוגים והפצועים על כי לא השכלנו לשכנע את מקבלי ההחלטות שזה מה שכנראה עומד להתרחש ואולי להקרות מעט את גודל הזוועה. הסיבה לבקשת הסליחה היא משום שאני נמנה על זרם בחקר העתיד הטוען כי "עתידן אשר תחזיותו התממשו הוא עתידן גרוע!"

תפקידו של העתידין, כך אנו סוברים, אינו לחזות את העתיד, אלא לחקור מגמות על מנת לשנות את המגמות. אם המגמות הן "שליליות" תפקידו לעזור למקבלי ההחלטות לעקוף אותן. גם אם הן "חיוביות" תפקידו לחזקן. לכן, עתידן שתחזיותו התממשו פשוט לא עשה את עבודתו נאמנה. לצערי הגדול, אף כי נכתב לא מעט על המאורע שהתרחש ב-11 בספטמבר, ואף כי זה שנים שאנו מדברים בקול גדול על העומד בפתח לא הצלחנו למנוע או לפחות להקטין את העוצמה של הזוועה. הנה ברשותכם מה שהטפתי מעל כל במה, שניתנה לי הזכות לעמוד בה, זה כעשור שנים. אומר כאן מילה במילה את אשר רבים שמעו ממני. לא אוסיף ולא אגרע מאומה. אוסיף גם תחזית שתתמיה לא מעט מכם.

מודל התפתחות הדורות

בתחילת שנות התשעים התפרסם ספר אשר הכה גלים בקהיליית העתידנים בעולם. הוא נכתב ע"י שני סוציולוגים של העתיד האחד בשם Strauss והשני בשם Howe. כותרת הספר, אשר מאז נוצרה סביבו ספרות ענפה, נקרא [Generations](#). בספרם הם ביקשו לבחון את ההיסטוריה של התרבות המערבית ב-500 שנים האחרונות בתקווה לגלות דפוס כלשהו המתאר

ארבעה דורות

הם מצאו שבכל פרק היסטורי הנמשך בין 60 ל-80 שנה ניתן לזהות ארבעה שלבים. אלה הם ארבעת הדורות המאפיינים כל שלב שבכל פרק היסטורי: דור ה- nomads, דור ה- prophets, דור ה- heroes, ודור ה- artists. להלן בקצרה תכונות עיקריות המאפיינות כל דור.

1. הדור הראשון, דור ה- prophets, הוא דור שבא תמיד אחר משבר היסטורי, חברתי, כלכלי, או פוליטי עמוק. דור זה שואף לפתח חזון חדש בכדי לבנות חברה חדשה וטובה יותר מזו שהביאה את המשבר. הם נוטים להיות אנשי מוסר והגות גדולים.
2. הדור השני, דור ה- nomads (the awakening), הוא הדור שמתעורר מ"הפנטזיה" של אנשי הרוח הגדולים של הדור הקודם ומחפש דרכים מעשיות, ארגוניות ומוסדיות בעזרתם ניתן יהיה לממש חלק מהחזון שאבותיו ניסחו.
3. הדור השלישי במודל, דור ה- heroes, הוא תמיד דור שמביא בכנפיו תהפוכות ומהפכות. הוא מחפש לעשות דברים שונים. לכן, הוא לא מקבל מרות ולא רוצה לשאת באחריות.
4. הדור הרביעי, דור ה- artists, הוא שוב דור המשברים הגדולים ודור המעבר. דור זה תמיד מוצא עצמו בפני שער בהיסטוריה והוא לא יודע אם השער יפתח אם לאו. דור זה נחשב תמיד כדור מתקני עולם. אך האירוניה ההיסטורית היא שתמיד מתרחש בו המשבר הבא.

המחזור השביעי הנוכחי

לדעת Strauss & Howe, אנחנו בסופו של השלב השלישי בפרק ההיסטורי הנוכחי (השביעי). לדעת מרבית המומחים העוסקים בנושא זה, השלב הראשון בפרק ההיסטורי שאנו חיים בו כרגע החל תוך כדי מלה"ע השניה. ארבעת השלבים של פרק זה מצטיירים כך בקיצור:

1960-1940: הדור הראשון - כינויו הדור הדומם (the silent generation) ויש המכנים אותו the baby boomers. דור זה שנוולד בין השנים 1960-1940 עדיין מחפש קונצנזוס בסוגיות הבווערות שבפניו. הוא מקבל את סמכות מנהיגיו ולא מערער עליה כי הוא מאמין שזו הדרך היחידה לפתח עולם טוב יותר ויפה יותר. זהו דור החזון החברתי הפוליטי והכלכלי החדש שאחר המלחמה.

1975-1960: הדור השני - כינויו דור ה"אני" (the me generation). ויש המכנים אותו the baby bust. דור זה הוא דור של מצליחנים שמוכנים לשלם מחיר כבד בשביל ההצלחה שלהם. דור של נהנתנים גדולים. דור המבקש מימוש עצמי (me) ומוכן לשלם מחירים כבדים בכדי להצליח ולהצטיין.

1995-1975 : הדור השלישי - כינויו דור האיקס (the X generation) ויש המכנים אותו the baby busters. דור זה, בפרק ההיסטורי בו אנו נתונים, הוא דור שגדל ושהה הרבה בבית, ראה הרבה טלוויזיה, ונולד לתוך טכנולוגיה. חוקרים (בארה"ב) טוענים כי זהו דור שרואה בממוצע כ-150 פרסומות ביום, כ-8,000 רציחות, וכ-100,000 מעשי אלימות דרך אמצעי תקשורת למיניהם. זהו דור שלא מאמין בסמכות ובוועט במוסכמות ובנאמנות. דור שנולד לתקופת משברים וקטסטרופות ערכיות, חברתיות ופוליטיות. דור האיקס לא מורד בהוריו כי אם בחברה. אין לו קונספציה חדשה - הוא פשוט לא מקבל סמכות. בהיבט החיובי, דור האיקס הוא דור ראשון שגדל במושגים גלובליים ויש לו יותר סובלנות לרב-לאומיות ולאתניות. הוא גם דור של ביצועיסטים—כאשר הוא מתבקש לעשות דבר מה הוא עושה אותו בריכוז מלא. דור שמחפש שבוע עבודה מקוצר (4 ימי עבודה, 35 שעות עבודה שבועיות). דור של יזמים גדולים. דור זה, סביר להניח שיחפש יותר ערכי משפחה מפני שהוא גדל בחסכים גדולים. דור זה מחפש וירטואליות, וחזרה לדת.

1995 עד 2010 : הדור הרביעי (הצפוי) – כינויו בספרות העתידנית הוא דור האלפונים (the millennial generation). דור זה, כנראה שיתהלך בתחושות כבדות של כישלונות מערכתיות. הוא יתהלך בתחושות אשם כבדות על עוולות שהדורות הקודמים גרמו לחברה האנושית. זהו דור שיחשוב כי מתפקידו לתקן את העוולות. דור זה יגדל בתחושה שאף אחד לא יוכל לתקנם מלבדו. הוא יהיה מונע, כנראה, ע"י רגשי אשם, ויבקש לתקן את האקולוגיה, הביורוקרטיה, הניכור האישי והחברתי, ועוד.

אך בדור הרביעי, לדעת Strauss & Howe תמיד מתרחש משבר גדול אשר מניע את תחילת המחזור הבא, והוא בבחינת קטליזטור אבולוציוני. שני אלו פרסמו לאחרונה שני ספרים העוסקים במשבר הגדול הבא אותו הם חוזים שיתרחש לקראת אמצע העשור הראשון למאה ה-21 :

האחד בשם: [The Fourth Turning](#),

והשני בשם: [Millennials Rising, the Next Great Generation](#).

המשבר הגדול הבא

מבין העתידנים העוסקים בניסיון להבין את אופיו של המשבר הבא אפשר לזהות שתי אסכולות עיקריות. האסכולה האחת, אשר עדיין דומיננטית מאוד בתהליכי קבלת ההחלטות, טוענת כי המשבר העולמי הגדול הבא יהיה תוצאה של "מתקפה טרוריסטית חמורה על אחד המוסדות, הארגונים או הבניינים החשובים ביותר בעולם". למתקפה תהא תוצאה כה חמורה עד כי היא תניע את אומות העולם להתארגן מחדש כדי "להתחיל ולנסח חזון פוליטי, חברתי וכלכלי מסוג שונה", כדי "לא לתת לאנשים כמו בין-לאדין להכתיב לנו את סדר היום". (האמינו לי שלא שיניתי ולו תו אחד מהדברים שרבים שמעו ממני זה שנים רבות).

האסכולה האחרת, שאני נמנה עליה, מזהה את תחילת המשבר הגדול הבא לא כתוצאה של מתקפה טרוריסטית במובן המקובל, חמורה ככל שתהא, אלא כמתקפה של הקטיביסטים (hacktivists) אשר תיתן מכה אנושה לתשתיות הטכנולוגיות של התרבות המודרנית של תחילת המאה ה-21. רק אז המין האנושי יתעשת ויתחיל לנסח חזון חדש ובעל מעוף דיו כדי לעזור לעצמו לצאת מהמשבר שיתפתח. המונח [hactivism](#) מורכב מהאקרים אקטיביסטיים בעלי סדר יום פוליטי וכלכלי סדור. יש המכנים את התנועה הזו [Electronic Civil Disobedience](#).

לדעת האסכולה השנייה, אם כן, טרור קונבנציונאלי הולך להיות לחם חוקנו עוד עשרות שנים רבות—טרור שילך ויתגבר ואף יחמיר. אחת הסיבות העיקריות לכך היא הסברה כי כנראה המין האנושי סיים את השלב בהיסטוריה שלו בו הוא שפך נחלי דם במאבקים בין גושים ובין מדינות. עם זאת נותרו הרבה קונפליקטים העולם. אלו יבואו לידי ביטוי בעיקר בעזרת טרור. הנחות מעין אלו מביאים, לכן, את האסכולה השנייה לטעון כי המשבר הגדול הבא אשר יהיה בכוחו להניע את אמות הסיפין של מרבית אומות העולם לשבת ברצינות ולנסח חזון חדש אינו הטרור מהסוג של מטוסים בתוך בניין התאומים. החזון לו אנו מצפים אינו חזון המונע על ידי רגשי נקם או מלל ריק מתוכן של מלחמה למען חירות או מלחמה של בני האור בבני החושך, אלא, חזון שישתמש בטכנולוגיות ובדימויים מתרבות המאה ה-21 ולא ממלחמות העולם של המאה ה-20. זה צריך להיות חזון פוליטי, חברתי וכלכלי המונע מדימויים היונקים מהבנה עמוקה של מאפייני החירות בצד הסכנות שטכנולוגיות מאוד מתקדמות מציגות בפני המין האנושי באשר הוא. המתקפה הזו תתבצע דרך הטכנולוגיות הללו ותשתמש במלוא עוצמתם כדי להמחיש לכולנו את יתרונותיהן וחסרונותיהן. רק אז לטענתנו נתחיל את הפרק הבא בהיסטוריה של המין האנושי. להלן שתי דוגמאות לתסריטים אשר יכולים להוות הקטליזטורים למשבר האמיתי הממתין לנו מעבר לפינה. אחרי שרוח הקרב הנוכחית תמצה את עצמה ותשאיר עוד חורבות במקומות שונים בעולם יבוא כנראה המשבר האמיתי שידחוף את המערכת המולטילטרלית לכוון חדש וטוב יותר. כדאי להתכונן לסוג זה של תסריטים כיוון שאולי כך נוכל להקחות את עוצמתם ההרסנית—וטוב מוקדם ממאוחר. דמיינו לכם את המשבר העולמי שיתפתח ממתקפת האקרים שיצליחו בעזרת תחכום טכנולוגי לסחוט את ה-[Federal Reserve](#). או גרוע יותר, דמיינו את התמוטטותו של הדולר אחר שוירוס מחשבים מזן חדש יצליח לשטות במערכות המסחר הבין בנקאיות. אין אלו תסריטים בדיוניים. בואו ניתן לעצמנו הפעם הזדמנות להיות עתידנים טובים. אגב, אני עתידן אופטימי. משברים הם אותו מנגנון באבולוציה הדוחף את המערכות שלנו להשתכלל.